

Militārā paramediķa profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – militārais paramediķis.
2. Profesijas kods – 2240 03.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – ceturtais profesionālās kvalifikācijas līmenis.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:

– militārais paramediķis ir ārstniecības persona, kura, profesionālās darbības ietvaros patstāvīgi novērtē pacienta veselības stāvokli un sniedz neatliekamo medicīnisko palīdzību; vada un organizē personāla darbu; izglīto pacientus un sabiedrību neatliekamās medicīniskās palīdzības un veselības veicināšanas jomā; pastāvīgi pilnveido savas zināšanas un prasmes.

Militārais paramediķis amata pienākumus veic Nacionālajos bruņotajos spēkos, pildot militāro dienestu Latvijas teritorijā vai ārvalstīs. Lai uzturētu profesionālās prasmes neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanai atbilstošā apjomā, militārais paramediķis var strādāt neatliekamās medicīniskās palīdzības iestādes brigādē tiešā neatliekamajā medicīnā sertificētas ārstniecības personas vadībā un uzraudzībā.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja veikt visu vecuma grupu pacientu veselības stāvokļa izvērtēšanu, izmantojot atbilstošas medicīniskās tehnoloģijas.

2. Spēja veikt traumu guvušu cietušo primāro novērtēšanu.

3. Spēja sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību traumu guvušiem pacientiem saskaņā ar algoritmiem, t. i., pacienta izmeklēšanas un

neatliekamās medicīniskās palīdzības secības attēlojumu, kā arī vadlīnijām un rekomendācijām.

4. Spēja sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību cietušajiem militārās operācijās.

5. Spēja sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību cietušajiem ar šautiem un sprādziena izraisītiem ievainojumiem.

6. Spēja sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību saslimušajiem.

7. Spēja sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību cietušajiem (saslimušajiem) ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko vielu un kodolieroču izraisītajos negadījumos un katastrofās.

8. Spēja lietot individuālos aizsardzības līdzekļus un aprīkojumu ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko vielu un kodolieroču izraisītajos negadījumos un militārās operācijās.

9. Spēja veikt cietušo šķirošanu un nodrošināt neatliekamo medicīnisko palīdzību ārkārtas medicīniskās situācijās sadarbībā ar operatīvajiem dienestiem.

10. Spēja veikt vadošās ārstniecības personas pienākumus ārkārtas medicīniskās situācijās.

11. Spēja organizēt un veikt cietušo (saslimušo) evakuāciju.

12. Spēja veikt grūtnieces veselības stāvokļa novērtēšanu un sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību veselībai un dzīvībai kritiskās situācijās.

13. Spēja pieņemt dzemdības pirmsslimnīcas etapā.

14. Spēja veikt jaundzimušā novērtēšanu, aprūpi un profilaktiskos pasākumus.

15. Spēja dokumentēt pacienta novērtēšanas laikā iegūtos datus, sniegto palīdzību un pacienta stāvokļa dinamiku neatliekamajās situācijās.

16. Spēja izvēlēties ārstnieciskās metodes un veikt procedūras atbilstoši procedūru standartiem.

17. Spēja izvērtēt indikācijas pacienta nosūtīšanai uz slimnīcu.
18. Spēja patstāvīgi nozīmēt un lietot zāles cietušajiem, tai skaitā arī stipras iedarbības, militāru operāciju un ārkārtēju situāciju seku likvidācijas laikā.
19. Spēja konstatēt bioloģiskās nāves faktu militāru operāciju laikā.
20. Spēja izglītot ārstniecības atbalsta personas, pacientus un sabiedrību neatliekamās medicīniskās palīdzības un veselības veicināšanas jomā.
21. Spēja organizēt un vadīt personāla darbu.
22. Spēja nodrošināt pacienta personas datu un medicīniskās informācijas konfidencialitāti.
23. Spēja sazināties valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.
24. Spēja izmantot mūsdienu informācijas tehnoloģijas savas darbības veikšanai.
25. Spēja uzņemties atbildību par savas profesionālās darbības rezultātiem.
26. Spēja nodrošināt darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.
27. Spēja nodrošināt militāro dienestu regulējošo normu un darba tiesisko attiecību regulējošo normu, ciktāl tās attiecināmas uz karavīriem, ievērošanu.
28. Spēja ievērot ārstniecības, militārās jomas un citu normatīvo aktu prasības.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Ievākt pacienta anamnēzi.
2. Veikt pacienta fizikālo izmeklēšanu, t.i., apskati, palpāciju, perkusiju, auskultāciju, un iegūto datu novērtēšanu.

3. Veikt pacienta veselības stāvokļa izvērtēšanu.
4. Veikt traumu guvuša cietušā primāro novērtēšanu.
5. Dokumentēt iegūtos rezultātus.
6. Nodrošināt neatliekamo medicīnisko palīdzību visu vecuma grupu pacientiem.
7. Izvēlēties un realizēt pasākumus dzīvībai svarīgo funkciju uzturēšanai un veselības stāvokļa stabilizēšanai.
8. Sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību pacientiem, kuri cietuši no apkārtējās vides izraisītiem veselības traucējumiem, t.i., karstuma un aukstuma iedarbības, elektrības un zibens iedarbības, slīkšanas, dzīvībai un veselībai kritiskos stāvokļos ūdenslīdzējiem, augstuma izraisītiem dzīvībai un veselībai kritiskiem stāvokļiem, dzīvnieku kodumiem.
9. Sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību cietušajiem militāro operāciju laikā.
10. Sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību cietušajiem (saslimušajiem) ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko vielu un kodolieroču izraisītajos negadījumos un katastrofās.
11. Sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību cietušajiem starptautisko operāciju laikā, kas guvuši dažāda veida apkārtējās vides izraisītus veselības traucējumus.
12. Veikt elpceļu caurlaidības atjaunošanu.
13. Izmantot orofaringeālos un nazofaringiālos elpvadus.
14. Veikt trahejas intubāciju.
15. Veikt elpceļu caurlaidības nodrošināšanu, izmantojot kombinēto barības vada–trahejas cauruli.
16. Veikt elpceļu caurlaidības nodrošināšanu, izmantojot laringeālo cauruli.
17. Veikt krikotiroidotomiju.

18. Veikt plaušu mākslīgo ventilāciju.
19. Veikt pleiras dobuma punkciju neatliekamās situācijās.
20. Veikt pleiras dobuma drenāžu neatliekamās situācijās.
21. Veikt skābekļa terapiju.
22. Lietot krājtelpas un nebulaizera tipa smidzinātājus.
23. Veikt dzīvībai bīstamas asiņošanas apturēšanu cietušajiem, izmantojot militāros pārsējus, brūces tamponēšanu, lokālos hemostātiskos līdzekļus un taktiskos žņaugus.
24. Veikt brūču primāro ķirurģisko apdari.
25. Veikt pagaidu asiņošanas apturēšanu.
26. Nodrošināt stabilu intravenozo pieeju un veikt šķīdumu un medikamentu ievadīšanu intravenozi.
27. Nodrošināt intraosālo pieeju, t.i., sternālo, tibiālo, un veikt šķīdumu un medikamentu ievadīšanu intraosāli.
28. Veikt medikamentu ievadīšanu enterāli un parenterāli.
29. Uzlikt traumai atbilstošu pārsēju.
30. Veikt transporta imobilizāciju traumu guvušiem pacientiem.
31. Nodrošināt amputēto ķermeņa daļu pareizu saglabāšanu un transportēšanu.
32. Atpazīt dzīvībai bīstamus sirds ritma traucējumus.
33. Veikt kardiopulmonālo reanimāciju.
34. Veikt elektrisko defibrilāciju.
35. Veikt asinsvadu manuālu izmeklēšanu.

36. Izmērīt pacienta arteriālo asinsspiedienu.
37. Izmērīt pacienta ķermeņa temperatūru.
38. Veikt pulsa oksimetriju.
39. Veikt mikrocirkulācijas sistēmas stāvokļa izvērtēšanu.
40. Veikt pacienta novērtēšanu pēc komu skalām.
41. Veikt kardiomonitorēšanu.
42. Veikt glikometriju.
43. Veikt bioloģiskās nāves fakta konstatāciju.
44. Veikt kuņģa zondēšanu un kuņģa skalošanu caur zondi.
45. Veikt deguna priekšējo tamponādi.
46. Veikt urīnpūšļa katetrizāciju.
47. Veikt pārbaudes testus pirms intravenozas medikamentozas ārstēšanas uzsākšanas, dokumentēt tos.
48. Novērtēt agrīnās un vēlīnās pacienta reakcijas pēc medikamenta ievadīšanas.
49. Veikt pacientu pozicionēšanu.
50. Veikt pacientu pārvietošanu.
51. Veikt cietušo šķirošanu.
52. Veikt neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanas vadību ārkārtas medicīniskās situācijās sadarbībā ar operatīvajiem dienestiem.
53. Veikt cietušo (saslimušo) sagatavošanu evakuācijai un evakuāciju, izmantojot sauszemes, gaisa un jūras transportu katastrofu un militāru operāciju laikā.

54. Lietot individuālās aizsardzības līdzekļus un aprīkojumu ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko vielu un kodolieroču izraisītajos negadījumos un militārās operācijās.

55. Dekontaminēt un dezinficēt izmantoto aparāturu, instrumentus, virsmas, palīglīdzekļus un citu aprīkojumu.

56. Veikt dzemdētājas stāvokļa novērtēšanu dzemdību periodu laikā.

57. Pieņemt dzemdības patstāvīgi nepieciešamības gadījumā pirmsslimnīcas etapā.

58. Veikt jaundzimušā dzīvības funkciju novērtēšanu pēc Apgares skalas, nabas saites primāro apdari un profilaktiskos pasākumus.

59. Veikt jaundzimušā atdzīvināšanu.

60. Noformēt medicīnisko dokumentāciju.

61. Nodrošināt pacienta personas datu un medicīniskās informācijas konfidencialitāti.

62. Veikt preventīvos pasākumus visu vecuma grupu pacientiem.

63. Veikt nepieciešamos pretepidēmiskos pasākumus infekcijas slimību atklāšanas gadījumos.

64. Organizēt un plānot savu darbu, izprotot ārstniecības iestāžu funkcijas, pacientu un personāla tiesības un pienākumus.

65. Strādāt komandā.

66. Spēt kritiski domāt un risināt problēmas fiziskas un psihoemocionālas slodzes apstākļos.

67. Veikt pasākumus, kas mazina stresogēno faktoru ietekmi.

68. Sniegt psiholoģisko atbalstu cietušajiem neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšanas laikā.

69. Ievērot higiēnas, darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības noteikumus.

70. Izmantot informācijas tehnoloģijas savas darbības veikšanai.
71. Uzturēt un pilnveidot savu profesionālo kvalifikāciju.
72. Ievērot militārā dienesta regulējošās normas un darba tiesisko attiecību regulējošās normas, ciktāl tās attiecināmas uz karavīriem.
73. Pārvaldīt valsts valodu.
74. Pārvaldīt vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī.
75. Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā, latīņu valodā un vienā svešvalodā.
76. Apmācīt citus un noteikt apmācību nepieciešamību.
77. Rīkoties atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas saistīti ar ārstniecības un militārās jomas regulējošo normatīvo aktu prasībām un ētikas normām.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:
  - 1.1. komercdarbība;
  - 1.2. mikrobioloģija;
  - 1.3. pētniecība ārstniecības jomā.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:
  - 2.1. anatomija;
  - 2.2. fizioloģija;
  - 2.3. propedeutika;
  - 2.4. vispārējā patoloģija;
  - 2.5. farmakoloģija ar receptūru;
  - 2.6. terapija;
  - 2.7. ķirurģija;
  - 2.8. traumatoloģija un ortopēdija;
  - 2.9. epidemioloģija;
  - 2.10. higiēna;
  - 2.11. infektoloģija;

- 2.12. nefroloģija;
- 2.13. neiroloģija;
- 2.14. ausu, kakla un deguna slimības;
- 2.15. acu slimības;
- 2.16. toksikoloģija;
- 2.17. anestezioloģija un reanimatoloģija;
- 2.18. dzemdniecība un ginekoloģija;
- 2.19. pediatrija;
- 2.20. ādas un seksuāli transmisīvās slimības;
- 2.21. psihiatrija un mentālā veselība;
- 2.22. psiholoģija;
- 2.23. katastrofu medicīnas vadība;
- 2.24. veselības aprūpes darba organizācija;
- 2.25. pedagoģijas pamati;
- 2.26. profesionālie termini valsts valodā, latīņu valodā un vienā svešvalodā.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

- 3.1. taktiskā medicīna;
- 3.2. militārā medicīna;
- 3.3. neatliekamā medicīniskā palīdzība sasilušajiem un traumu guvušajiem pacientiem;
- 3.4. saskarsme;
- 3.5. ekstremālo situāciju psiholoģija;
- 3.6. medicīnisko ierīču pielietošana un apkope;
- 3.7. dzīvības funkciju uzturēšana un atjaunošana;
- 3.8. reanimācijas pasākumu efektivitātes novērtēšana un pacienta pēcreanimācijas stabilizēšana;
- 3.9. ārējās asiņošanas apturēšana;
- 3.10. aseptika un antiseptika;
- 3.11. vitālo rādītāju noteikšana un izvērtēšana;
- 3.12. injekciju, perifēro vēnu katetrizācijas tehnika;
- 3.13. intraosālās pieejas tehnika;
- 3.14. medikamentu ievadīšana;
- 3.15. kuņģa skalošana;
- 3.16. urīnpūšļa katetrizācija;
- 3.17. ekspresdiagnostikas metožu lietošana;
- 3.18. transporta imobilizācijas līdzekļu lietošana;
- 3.19. desmurģija;
- 3.20. amputētu ķermeņa daļu saglabāšana;
- 3.21. dzemdību pieņemšana;

- 3.22. jaundzimušā aprūpe;
- 3.23. cietušo šķirošana;
- 3.24. personāla individuālo aizsarglīdzekļu lietošana;
- 3.25. klīniskās un bioloģiskās nāves konstatēšana;
- 3.26. normatīvie akti militārajā jomā;
- 3.27. normatīvie akti ārstniecības jomā;
- 3.28. profesionālā ētika;
- 3.29. darba tiesiskās attiecības;
- 3.30. darba aizsardzība;
- 3.31. vides aizsardzība;
- 3.32. lietišķā informātika;
- 3.32. lietvedība;
- 3.33. valsts valoda;
- 3.34. divas svešvalodas saziņas līmenī.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Visu vecuma grupu pacientu vispārējā veselības stāvokļa izvērtēšana.	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.savāc anamnēzi; 1.2.veic pacienta apskati; 1.3.veic pacienta palpāciju; 1.4.veic pacienta auskultāciju; 1.5.veic pacienta perkusiju; 1.6.veic asinsvadu manuālu izmeklēšanu; 1.7.veic pacienta arteriālā asinsspiediena mērīšanu; 1.8.veic pacienta ķermeņa temperatūras mērīšanu; 1.9.veic pulsa oksimetriju; 1.10.veic mikrocirkulācijas sistēmas stāvokļa izvērtēšanu; 1.11.veic pacienta novērtēšanu pēc komu skalām; 1.12.veic ekspresdiagnostikas metožu pielietošanu; 1.13.veic kardiomonitorēšanu.

<p>2. Neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšana traumā guvušam cietušajam.</p>	<p>2.1.veic traumā guvuša cietušā primāro novērtēšanu saskaņā ar ABCDE algoritmu;</p> <p>2.2.veic dzīvībai bīstamas asiņošanas apturēšanas pasākumus traumā guvušiem cietušajiem;</p> <p>2.3.nodrošina traumai atbilstošu pārsēju;</p> <p>2.4.nodrošina amputēto ķermeņa daļu pareizu saglabāšanu un transportēšanu;</p> <p>2.5.veic transporta imobilizāciju traumā guvušiem pacientiem;</p> <p>2.6.veic brūču primāro ķirurģisko apdari.</p>
<p>3. Neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšana.</p>	<p>3.1.veic dzīvībai svarīgu funkciju atjaunošanu un stabilizēšanu;</p> <p>3.2.veic elpceļu caurlaidības un elpošanas nodrošināšanu;</p> <p>3.3.nodrošina intravenozo un intraosālo pieeju;</p> <p>3.4.nozīmē un veic medikamentu ievadīšanu;</p> <p>3.5.veic cietušo šķirošanu;</p> <p>3.6.organizē un veic cietušo un saslimušo evakuāciju;</p> <p>3.7.veic urīnpūšļa katetrizāciju;</p> <p>3.8.veic deguna priekšējo tamponādi;</p> <p>3.9.veic kuņģa zondēšanu un kuņģa skalošanu caur zondi;</p> <p>3.10.konstatē klīniskas nāves faktu;</p> <p>3.11.konstatē bioloģiskas nāves faktu militāru operāciju laikā.</p>
<p>4. Ārkārtas medicīnisku situāciju pārvaldīšana.</p>	<p>4.1.pārzina katastrofu medicīnas organizācijas principus valstī;</p> <p>4.2.nodrošina neatliekamo medicīnisko palīdzību, cietušo šķirošanu un evakuāciju ārkārtas medicīniskās situācijās;</p> <p>4.3.vada neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšanu ārkārtas medicīniskās situācijās sadarbībā ar operatīvajiem dienestiem, ja notikuma vietā nav ārsta/ārsta palīga;</p> <p>4.4.lieto individuālos aizsardzības līdzekļus un aprīkojumu.</p>

5. Normatīvo dokumentu pārzināšana.	5.1.nodrošina personas datu aizsardzību; 5.2.ievēro ārstniecības personu tiesības un pienākumus; 5.3.ievēro pacientu tiesības un pienākumus; 5.4.ievēro lietvedības noteikumus.
6. Dokumentu noformēšana.	6.1.aizpilda medicīnisko dokumentāciju; 6.2.dokumentē medikamentozo terapiju un zāļu-apriti; 6.3.dokumentē bioloģiskās nāves konstatēšanas faktu militāro operāciju laikā.
7. Kvalifikācijas uzturēšana.	7.1.uztur un pilnveido savu profesionālo kvalifikāciju; 7.2.piedalās neatliekamās medicīniskās palīdzības iestādes brigādes darbā profesionālo prasmju uzturēšanai neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanā; 7.3.piedalās semināros, konferencēs.

Militārā paramediķa profesijas standarta izstrādes darba grupa:

- A.Priekulis – Nacionālie bruņotie spēki, Apvienotā štāba Nodrošinājuma departamenta Medicīnas pārvaldes priekšnieks.
- A.Bukulīte – Latvijas Universitāte, Rīgas Medicīnas koledžas direktore.
- S.Ivanišaka – Nacionālie bruņotie spēki, Mācību vadības pavēlniecības Analīzes un attīstības pārvaldes Mācību programmu daļas metodiķe.
- R.Jakušonoka – Rīgas Stradiņa universitāte, Ortopēdijas katedras lektore, doktorante, traumatoloģe-ortopēde, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta Valsts medicīnisko resursu un rezervju nodaļas vadītāja.
- R.Mihaļovs – Nacionālie bruņotie spēki, Speciālo uzdevumu vienības instruktors.
- A.Rinkule – Izglītības un zinātnes ministrija, Augstākās izglītības departamenta Augstākās izglītības politikas juriskonsulte.
- J.Veģers – Nacionālie bruņotie spēki, Apvienotā štāba Nodrošinājuma departamenta Medicīnas pārvaldes vecākais virsnieks.

Militārā paramediķa profesijas standarta konsultante:

Sarmīte Villere – Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests, Rīgas reģionālā centra vadītāja vietniece operatīvos jautājumos.

Militārā paramediķa profesijas standarta eksperti:

D.Mūrniece-Umbraško – Veselības ministrija, valsts sekretāra p.i.;

V.Kreis – Latvijas Veselības un sociālās aprūpes darbinieku arodbiedrība, priekšsēdētājs;

I.Pētersone – Iekšlietu ministrija, valsts sekretāre.